REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Podpisnik:Miha Lobnik
Izdajatelj certifikata:Republika Slovenija
Serijska št. certifikata:5c 9c 18 4a 00 00 00 00
Datum poteka certifikata:10.03.2026
Datum in čas podpisa:14:38, 21.02.2023
Referenčna številka:0700-45/2022/15

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE
E: gp.mz@gov.si

Številka: 0700-45/2022/15
Datum: 22. 2. 2023

Zadeva: **Priporočilo Zagovornika načela enakosti glede nadzornega organa za nadzor nad 9. členom Zakona o pacientovih pravicah**

Spoštovani,

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je na podlagi predloga za obravnavo diskriminacije vodil postopek ugotavljanja diskriminacije. Ugotovil je, da je kršitelj s tem, ko je zavrnil opredelitev predlagatelja in njegove žene pri izbrani osebni zdravnici iz razloga, da nimata stalnega oziroma začasnega prebivališča v eni izmed občin ustanoviteljic zdravstvenega zavoda, kršil prepoved neposredne diskriminacije po ZVarD, kar je v nasprotju z drugim odstavkom 6. člena ZVarD. Zagovornik je svoj postopek zaključil z ugotovitveno odločbo št. 0700-45/2022/10 z dne 23. 1. 2023, ki ji je v skladu z 42. in 44. členom ZVarD sledil predlog Zdravstvenemu inšpektoratu Republike Slovenije (v nadaljevanju: ZIRS) za uvedbo postopka o prekršku.

ZIRS je Zagovornika obvestil, da prekrškovnega postopka v tem primeru ne bo uvedel, saj se v konkretnem primeru ugotovljena kršitev prepovedi diskriminacije nanaša na določbo 9. člena ZPacP, ki opredeljuje pravico pacienta do proste izbire zdravnika, pri čemer pa ZIRS za izvajanje nadzora nad to določbo naj ne bi bil pristojen. Skladno z določbo petega odstavka 65. člena ZUP je predlog za uvedbo prekrškovnega postopka v reševanje odstopil ZZZS-ju, ki je pristojen za preverjanje in nadzor nad uveljavljanjem Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja.

Zagovornik po preučitvi ureditve ugotavlja, da je ZZZS v skladu s sedmim odstavkom 85. člena ZPacP pristojen za nadzor nad tam naštetimi določbami v mreži izvajalcev javne zdravstvene službe. Ta nadzor pa je omejen na nadzor za vse zdravstvene storitve, ki so predmet pogodbe med izvajalcem zdravstvene dejavnosti in nosilcem obveznega zdravstvenega zavarovanja. Gre torej za nadzor nad pogodbeno dogovorjenimi storitvami, kar pa ne zajema področja proste izbire zdravnika.

Z namenom preprečevanja in odpravljanja diskriminacije Zagovornik načela enakosti Ministrstvu za zdravje skladno z 21. členom ZVarD priporoča, da pripravi in na Vlado RS vloži predlog spremembe oziroma dopolnitve Zakona o pacientovih pravicah na način, da v poglavju, ki ureja nadzor (VI. poglavje, 85. člen), predvidi prekrškovni nadzor ter nadzorni organ tudi za 9. člen zakona, ki se nanaša na pravico do proste izbire zdravnika.

Vljudno vas naprošamo, da nas v 30 dneh od prejema tega dopisa obvestite o upoštevanju priporočila.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Priloga:
- Utemeljitev strokovne službe Zagovornika k priporočilu št. 0700-45/2022/15 z dne 22. 2. 2023
- Odločba št. 0700-45/2022/10 z dne 23. 1. 2023
- Odgovor Zdravstvenega inšpektorata RS o neuvedbi prekrškovnega postopka št. 0618-56/2023 z dne 10. 2. 2023

Poslano:
- naslovniku (e-pošta),
- zbirka dok. gradiva

V vednost:
- Urad Predsednice Republike Slovenije (po e-pošti: gp.uprs@predsednik.si)
- Državni zbor (po e-pošti: gp@dz-rs.si)
- Državni svet (po e-pošti: gp@ds-rs.si)
- Varuh človekovih pravic (po e-pošti: info@varuh-rs.si)
- Zastopniki pacientovih pravic (po e-pošti: cvetka.jurak@nijz.si, olga.petrak@nijz.si, jozica.trost-krusec@nijz.si, avgust.rebic@nijz.si, marjan.suselj@nijz.si, dusa.hlade-zore@nijz.si, mojca.mahkota@nijz.si, vlasta.cafnik@nijz.si, adela.postruznik@nijz.si, martin.raj@nijz.si, dusan.zorz@nijz.si, zlata.rebolj@nijz.si, milena.pecovnik@nijz.si)
- Zveza pacientov (po e-pošti: info@zveza-pacientov)
- Srebrna nit (po e-pošti: srebrna.nit@gmail.com)

UTEMELJITEV STROKOVNE SLUŽBE ZAGOVORNIKA K PRIPOROČILU ŠT. 0700-45/2022/15

Z namenom preprečevanja in odpravljanja diskriminacije Zagovornik načela enakosti Ministrstvu za zdravje skladno z 21. členom ZVarD priporoča, da pripravi in na Vlado RS vloži predlog spremembe oziroma dopolnitve Zakona o pacientovih pravicah na način, da v poglavju, ki ureja nadzor (VI. poglavje, 85. člen), predvidi prekrškovni nadzor ter nadzorni organ tudi za 9. člen zakona, ki se nanaša na pravico do proste izbire zdravnika.

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je na podlagi predloga za obravnavo diskriminacije vodil postopek ugotavljanja diskriminacije. Ugotovil je, da je kršitelj s tem, ko je zavrnil opredelitev predlagatelja in njegove žene pri izbrani osebni zdravnici iz razloga, da nimata stalnega oziroma začasnega prebivališča v eni izmed občin ustanoviteljic ZD Domžale, kršil prepoved neposredne diskriminacije po ZVarD, kar je v nasprotju z drugim odstavkom 6. člena ZVarD. Zagovornik je svoj postopek zaključil z ugotovitveno odločbo št. 0700-45/2022/10 z dne 23. 1. 2023.

ZVarD Zagovorniku kot neodvisnemu in samostojnemu državnemu organu na področju varstva pred diskriminacijo ne podeljuje prekrškovnih pooblastil. Kot izhaja iz obrazložitve členov v predlogu ZVarD, je bil namen prvega odstavka 44. člena ZVarD izključiti Zagovornika iz prekrškovnih pristojnosti ter pristojnost izrekanja prekrškovnih sankcij poveriti izključno inšpekcijam. Zato je Zagovornik ZIRS-u v zgoraj omenjeni konkretni zadevi predlagal uvedbo prekrškovnega postopka.

V 85. členu Zakona o pacientovih pravicah (v nadaljevanju: ZPacP) so namreč navedeni nadzorni (tako inšpekcijski kot prekrškovni) organi ter njihova pristojnost nadzora po posameznih določbah zakona. Nadzor nad 9. členom zakona ni predviden, posledično pa zanj tudi ni določen nadzorni organ. Ne glede na to je Zagovornik ZIRS-u poslal predlog za uvedbo prekrškovnega postopka, saj je pristojnost prekrškovnega nadzora opredeljena tudi v prvem odstavku 44. člena ZVarD, ki določa, da so prekrškovni organ po tem zakonu pristojne inšpekcije, ki so na posameznem upravnem področju po zakonu pristojne za inšpekcijski nadzor na področju, na katerem je prišlo do diskriminacije. V prvem odstavku 45. člena ZVarD je določeno, da se z globo kaznuje kršitelj, če na področjih iz 2. člena tega zakona osebo izpostavlja diskriminaciji (prva alineja prvega odstavka 45. člena ZVarD). V 2. členu pa je med drugim navedeno tako področje zdravstvenega varstva (peta alineja prvega odstavka 2. člena) kot tudi področje dostopa do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti (osma alineja prvega odstavka 2. člena).

ZIRS je Zagovornika obvestil, da prekrškovnega postopka v tem primeru ne bo uvedel, saj za izvajanje nadzora nad določbo 9. člena ZPacP naj ne bi bil pristojen. Skladno z določbo petega odstavka 65. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (v nadaljevanju: ZUP) je predlog za uvedbo prekrškovnega postopka v reševanje odstopil Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju: ZZZS) ter navedel, da je ta pristojen za preverjanje in nadzor nad uveljavljanjem Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja.

Zagovornik po preučitvi ureditve ugotavlja, da je ZZZS v skladu s sedmim odstavkom 85. člena ZPacP pristojen za nadzor nad tam naštetimi določbami v mreži izvajalcev javne zdravstvene službe, med katerimi prav tako ni najti 9. člena zakona. To pomeni, da bi tudi zanj lahko veljal enak argument, kot ga navaja ZIRS, in sicer da za izvajanje nadzora nad določbo 9. člena ZPacP ni pristojen. Poleg tega pa je nadzor ZZZS omejen na nadzor za vse zdravstvene storitve, ki so predmet pogodbe med izvajalcem zdravstvene dejavnosti in nosilcem obveznega zdravstvenega zavarovanja (drugi stavek sedmega odstavka 85. člena ZPacP). Razvidno je torej, da gre za nadzor nad pogodbeno dogovorjenimi storitvami, ki pa ne zajema področja proste izbire zdravnika.

Z vidika preprečevanja in odpravljanja diskriminacije je pomembno, da odločbi, s katero Zagovornik ugotovi diskriminacijo, sledi še prekrškovna sankcija. Izrek sankcije v prekrškovnem postopku je eden izmed ukrepov, ki prispeva k cilju dviga ravni spoštovanja predpisov, predvsem pa (v postopkih, ki jih vodi Zagovornik) krepi zavedanje o kršitvi prepovedi diskriminacije. Kot je razvidno, za obravnavani primer kršitve 9. člena ZPacP ni pristojnega organa za vodenje prekrškovnega postopka in izrekanje prekrškovnih sankcij. Zato Zagovornik Ministrstvu za zdravje priporoča, da v ZPacP predvidi tudi nadzor nad 9. členom, in sicer na način, da v poglavju, ki ureja nadzor (VI. poglavje, 85. člen), predvidi prekrškovni nadzor ter nadzorni organ za 9. člen zakona, ki se nanaša na pravico do proste izbire zdravnika.